

Rozhovor s pamětníkem

Dělnický původ, 62 let, odborné učiliště, východní Čechy

Každodenní život rodiny:

Měli jsme tři děti, tak se musel volný čas rozdělit. Velký dům a zahrada zabraly mnoho času. Co jsem vypěstoval, bylo plus pro rodinu. Někaké vyložené hoby jsem neměl. Trošku akvaristiky, fotbálek, pinec, výlety autem.

Veřejný a soukromý sektor:

Veřejná zeleň byla tabu. Soukromá pole, louky, zahrady to se moc nedodržovalo. Tenkrát se kradlo po zahradách – máme takové zkušenosti i my.

Co se smělo a nesmělo říkat na veřejnosti:

Konkrétně si nevzpomenu na řeči, které se směly a nesměly. Šlo většinou o zpěváky, hudební skupiny a přetisky různých zpráv.

Cesty do zahraničí:

Do východního sektoru to nebyl tak velký problém, ale kapitalistické státy a Jugoslávie tam ano a velký.

Navštívili jsme jednou Jugoslávii. Bez známosti jste se víckrát nedostal. Několikrát jsem žádal o devizový příslib, bylo nám písemně odpovězeno, že už jsme tam byli. Okolo devizových příslibů bylo spousta povolení, kolků od zaměstnavatele, uliční organizace, vojenská správa, povolení a doporučení. Jiný pas.

Kultura schůzování:

Párek, kafe a volno z práce. Četly se projevy o hospodaření podniku. Pronášely se jakési zdravice, pak zábava.

Vítání občánků:

Zúčastnili jsme se jednou. Děti ze školek pronesly nějaké básničky a říkanky. Dostali jsme dárek. Bylo to fajn.

Slavení svátků:

Osvobození republiky a svátek práce byly povinné. Docházka se kontrolovala. Neúčast byla jako absence. MDŽ byl svátek mužů.

Spartakiáda:

Nacvičoval jsem na jednu v roce 1960. Cvičili jsme v okresním městě.

Vojenská služba:

V 19 letech vás odvezou kamsi. Nikoho neznáte, všechno je cizí. V tom věku je člověk takový vzpurný, nepoddajný a nejednou přijde dril, jaký nezažil. Čím dříve jsi pochopil, tím lépe. Já byl tak ve středu, takže byly i nějaké problémy. Čas všechno srovnal a zbylo jen to hezké a srandovní. Pak už jsem na tom nebyl nikdy tak fyzicky dobře. Nákladní auto, se kterým jsem jezdil, se mně stalo v civilu povoláním.

Mírové hnutí:

Zapojen do mírového hnutí jsem nebyl a nic o tom nevím.

Rozkrádání majetku:

Nevzpomínám si na nějaký konkrétní případ, ale byly. V legraci se vždycky říkalo „vždyť je to nás všech, tak jakápak krádež.“

Podpultové zboží:

V téhle kapitole si troufám říct, že bez kontaktů a konexí jsi byl nahranej. Třeba barevná televize, člověk ji chtěl mít, ale nebylo to nutné. Nejhorší byly hygienické prostředky. Problém byl také oblečení. Potkávat lidi ve stejných botách, tričkách, kalhotách atd. Proto se sháněly bony a jezdilo se do tuzexu. Sehnat bony nebyl žádný problém. Problém byl za kolik. Originální rifle jste nikde jinde nesehnali. Pánské a dámské voňavky, značková trika, zimní bundy péřové. Byl to nadstandard, a proto to tolik stálo.

Kádrový posudek:

Byl to jako jakýkoliv tvůj posudek s tím rozdílem, že jsi ho nepsal. Informace na jeho sepsání poskytovaly různé organizace, uliční, městský, podnikový. Jestli měl někdo zájem tě pošpinit, tak to byla ta správná instituce. Kam jsi nastoupil, táhlo se to s tebou. Já svůj nikdy neviděl.

Brigády:

Na brigády se prakticky muselo. Chtěl jsi dítě do školky, tak ji pomoz postavit. Chceš jezdit lyžovat, přijď pomoc na chatu. Máš dítě v jezdeckém oddíle, přijed' na slámu. Je zajímavé, že jsem na brigádách potkával spousty známých z jiných brigád.

Média, kultura:

Samozřejmě je to už dlouho, názvy některých už neznám. Nic jiného nebylo. Některé se opět vysílají. Estrády a různé soutěže. Některé politicky podbarvené seriály nás kamsi směřovaly. Možná, že když řeknu, že jsme si zvykli, je to špatně, ale když v tom celý život žijete a máte jiné starosti. Hodně seriálů mělo velkou oblibu a tím i sledovanost.

Kult hvězd:

Je pravda, že interpreti písní, scének, gegu a jiných televizních vystoupení byli nebo nebyli v oblíbě vládní garnitury. Jestliže se z nich někdo nechoval podle nich, zmizel z obrazovky. My se většinou nic konkrétního nedozvěděli.

Knihy, kina, týdeníky:

Já mám rád encyklopedie a vydavatelství Fakta a Svědectví. Vím, tenkrát se vydával takový odraz toho, co jsme měli vědět.

Moc rád jsem četl knihy z leteckého prostředí. Knihy o letcích z druhé světové války jsou moje nejoblíbenější. Až teď v nových dějinách našeho národa zjišťuji, kolik vlastně pilotů se zúčastnilo války v RAF. Bohužel mnozí skončili ve vězení za špionáž nebo vlastizradu.

Do kina nechodíme. Ani bych si nevzpomněl, kdy to bylo naposledy.

Filmové týdeníky sleduji poměrně rád. Staré záběry sportovního zaměření, staré záběry výstavby různých přehrad, mostů a továrních hal.

Kdybych si měl koupit nějaký deník, tak ne Rudé právo. V té době jsem četl jen zadní stránky všech deníků (sport).

Sportovní přenosy:

Sportovní přenosy mám a měl jsem moc rád. Teď v době satelitu je to hračka. Tenkrát třeba utkání v boxu Clai versus Liston vysílali někdy ve 2 hodiny v noci. Stejně tak finále hokejového poháru z USA a Kanady.

Politická zkušenost:

Jenom špatná. Něco za něco při vstupu. Vyhrožování při výstupu.

Volby:

Dostal jsi hlasovací lístky a celý jsi to hodil do urny. Kdo šel za plentu, měl problém.

Zaměstnání:

Byly zaměstnání, které jsi bez členství nemohl vykonávat. Určitě to mělo vliv na postup v zaměstnání.

Motivace k práci:

Když jsi dělal normu a do ničeho nevrstal, mělš místo a peníze jistý.

Já jsem se živil celý život rukama, tam moc plná zaměstnanost nefungovala. Nestačíš nebo neumíš, tak tady nemůžeš pracovat. V kanceláři to možná fungovalo. Kolikrát si tě podávali jak horkej brambor, nikdo nic nerozhodl.

Nutnost plánování:

Nikdy jsem nevykonával zaměstnání, kde bych o tom musel přemýšlet. Jsem pro, aby se plánovalo (zboží, nedostatek, přebytek). Mám ale strach z těch revizních úradů a kontrolorů plnění plánů. Spousta lidí, kteří si myslí, že výrobky jsou tady kvůli nim a ne obráceně.

ROH:

Platil každý. Na rekreaci jsem nikdy nebyl. Myslím, že dávali kolekce dětem.

Vzdělání:

Přesto, že mám dělnický původ, nic mě nemotivovalo. Půjdu na řemeslo a budu dělat rukama, jako spousta mých kamarádů.

Učitelé:

Moje starší sestra byla učitelka. Nemyslím si, že je nějaká jiná. Na některých učitelích se dalo poznat, jak přemýšlí. To jsem poznal hlavně později jako rodič na třídních schůzkách.

Vojenská služba:

Něco do nás lili, ale měli jsme spoustu svých starostí.

Charta 77:

Disident jsem nebyl. Byla doba, že jen vyslovit souhlas s Chartou mohl být problém. Vnímal jsem to, ale povídal jsem si o tom jen s nejlepšími přáteli.

Rok 1989:

Už od začátku roku bylo cítit, že se něco bude dít. Televize přenášela nepokoje v Praze. 17. listopad jsem prožil na služební cestě s úplně cizími lidmi, byla to paráda.